

שער כתנות עור

סימן ו'

דין עיבוד העורות וכו' ל"ד סעיפים

ו. א) כמשי"ת בסי'
ח' ב"י. לבוש. פמ"ג
סי' ל"ב ס"ק י"ג.

ב) רמב"ם. תוס'.
רא"ש. טור. מרדכי.
ר"ן. ושאר פוסקים
בשם ר"ת ובני יונה.

ג) אפשר הטעם שלא
יחזור ויבלע העור מן
הדם. מחמת שהסיד
דבר חריף. ויהיו
כתמים אדומים בקלף
אח"כ.

ד) עכ"ל קונטרס
מהר"א מו"ה שבכרוך
שאמר.

ה) קונטרס רמ"ז
תיקון ב' ותולדות
יעקב.

א. הלכה למשה מסיני שיהיו העורות מעובדין. דכל שלא עיבדו לא מקרי גויל או קלף או דוכסוסטוס רק עור. ואנן קיי"ל מהלכה למשה מסיני דסתו"מ אין נכתבין רק על גויל או קלף או דוכסוסטוס. כל חד כדינו"א ומדין הגמרא היה צריך שיהיו מעובדין בעפצים. ואנן אין בקיאיין במלאכה זה ונוהגין לעבדן בסיד וחשיב כמו עיבוד בעפצים כיון שמחזק העור ומכוויץ אותו כמו פעולת העפצים^ב:

ב. וזה סדר העיבוד. מתחלה ישים העורות במים צלולים לבד בלא סיד. כי עור יבש לא טוב לבתים ולא לקלפים. אם לא שישים העורות במים צלולים לכל הפחות יום או יומים לפי מה שהעור יבש. ואחר ששרו העורות כנ"ל. אז יוציאם מן המים ויגרר אותם בתער בצד הבשר והדם^ג ואז יניחם במים ובסיד עב. ובטרם שיכניסם בסיד ינענע במקל בסיד כדי עיבוד. ויאמר בפה כמשי"ת בסעי' ד'. לאפוקי הקלפים שעושין ביום א' ממים צלולים בלא סיד. והוא גרע מדיפתרא והוא פסול לסתו"מ ולבתים ורצועות ומגילות. ויניח העורות בסיד עד שיפול השערות מאליו וזה הוא אחר ח' או ט' ימים ואז יוציא מהסיד ויסיר השערות בתער ואח"כ יחזירם לתוך הסיד. וינער בתחלה הסיד במקל ויאמר כנ"ל. ואם יהיו העורות גדולים אזי צריכין לעכב בסיד אחר העברות השערות ה' או ו' ימים: ואם הוא שליל. אזי די לו ג' או ד' ימים. וכשישים אותם במים צלולים שניים אח"כ יאמר ג"כ בפה כמשי"ת^ד ויסיר ממנה השערות היטב עם השורש שלהם שלא ישאר בה שום שורש שיער^ה:

* ההלכות הם מספר משנת אברהם. את הציונים הצבתי בשער נפרד. את הפלפול משנת אברהם השמטנו ונשארו רק הציונים.

ג. ואם לא נעבדה לא בעפצים ולא בסיד אינו נקרא קלף ופסול לס"ת שנקרא דיפתרא. וכן אם מוציאם מן הסיד קודם שיפלו השערות מעליהן. עדיין אינה מעובדת כל צרכה ונקראת דיפתרא ופסול. ויש מי שחולק וכתב דסופר שהוציא העורות לאחר ד' ימים ועדיין לא עבר שערות מאליהן נראה דבדיעבד אין קפידא. דלא תליא בשיער כלל דכיון דכבר הונח בסיד ונתקן כהוגן לא מקרי דיפתרא. וכ"מ מהרמב"ם כו. ועוד ראיות' ויש מי שסובר דגם דיפתרא כשר" אך יחיד הוא ואין הלכה כן:

ד. צריך שיהיו (6) מעובדין לשמה היינו בתחלת העיבוד כנ"ל יאמר עורות אלו אני מעבד לשם קדושת תורת ישראל ולשם תפילין ומוזוות ובתים ומגילות" ותו א"צ לא דיבור ולא מחשבה שמעבדו לשמה' ותחלת העיבוד הוא בנתינת העור (7) לתוך הסיד אבל מקודם בשעת שרייה במים א"צ לומר". ויא' דגם בשעת שרייה ובכל מעשה שהוא עושה. יאמר ג"כ לשם קדושת כו. כי כל דברים אלו לצורך עיבוד הן". ונכון להחמיר:

ה. טוב והוא מן המובחר שיוציא כן בשפתיו דוקא שמעבד לשמה ולא במחשבה לחוד" ובדיעבד סגי אם חישב כך במחשבה" ויש מי שכתב דאם לא הוציא הדברים מפיו אינו מועיל. כי המחשבה הוא דברים שבלב ואינו כלום" (8):

ו. וכיון שצריך עיבוד לשמה. צריך שיעבדו ישראל ולא אינו יהודי. ואע"פ שהישראל אינו מעבדו ביופי כמו הא". ואפי' ישראל עומד על גביו ואומר לו עבוד לשמה. כדי לחוש לדעת הרמב"ם שפוסל בזה משום דא"י אדעתא דנפשי' עביד ואינו שומע להישראל" (9). אבל במקום שאין ישראל עבדנין שכיחי או בדיעבד יש לסמוך על הרא"ש וש"פ שמכשירין בזה אם אמר להא"י ליתן לתוך הסיד לשמה שיאמר לו עורות אלו עבד לי לכתוב עליהם ס"ת או תו"מ כו. אפי' לו סייעו כלל ואמרינן א"י מסתמא אדעתא דישאל עביד" אבל אם לא אמר להא"י אפי' אם נתן הישראל העורות בעיבוד לא מהני" (10):

ז. ודוקא שמצוה כן להא"י בפיו וישמע. אבל מחשבת ישראל לא מהני להא"י לכ"ע" והוי שלא לשמה עד שיוציא

(ו) ב"ש מג"א בני יונה הסכמת כל האחרונים.

(ז) תשר' משיבת נפש סי' ד' מהרב גט מקושר.

(ח) ספר יראים.

(ט) כמש"ת בס"י ו'.

(י) רא"ש. ב"י. ב"ח. מעיי"ט.

(יא) תשר' נודע ביהודה. קסת הסופר.

(יב) ברוך שאמר. ועטרת זקנים. ונמשך אחריו נכדו בעל בית אהרן. ונעלם ממנו דברי הנו"כ הנ"ל.

(יג) רא"ש. טוש"ע. לבוש. ט"ו. ש"ך. קונטרס מהר"א מו"ה וב"ש בשם סמ"ג. מצ"ש. בל"י בני"ב באה"ט.

(יד) תשר' מ"ע סי' צ"ד. תשר' רדב"ז. ח"א סי' קנ"ד. באר הגולה ריש סי' ער"ד.

בני יונה. עטרת זקנים. א"ר. א"ו. פמ"ג. ש"ע דברי רב ספר סת"מ. בית אהרן. מגן גבורים. קסת הסופר.

(טו) ספר הקנה דף מ"א. ויכ"ג דעת תשר' פנים מאירות ח"א סי' מ"ה. וכ"מ לשון מהר"א מו"ה וב"ש שכתבו ולא די לו במחשבת לבו (ג) ולא סגי במחשבה עכ"ל וכ"ד הבי"ש באה"ע סי' קל"א סק"ח בכתובת סת"מ וכ"מ דעת הש"ך סי' ער"ד סק"א שכתב ג"כ ולא סגי.

(טז) בני יונה קס"ה.

(יז) ב"ח. ש"ך. מג"א. א"ר. א"ו. בני יונה בל"י. באה"ט פמ"ג. הגר"א. ש"ע דברי רב. קסת הסופר. בית אהרן.

(יח) פמ"ג.

(יט) עס"ה.

בשפתו^י ואפי' אומר בפה כל שעומד מרחוק ואין מלמדו לא מהניכא:

ח. ודוקא אם אמר להא"י בעת נתינת העורות לסיד מהני. כיון שברגע זו אמר לו הישראל ותיכף הוא עושה מסתמא עושה כדבריו. אבל אם אמר לו בעת נתינת העורות למים שבין שריית מים לנתינת הסיד נמשך ד' או ג' ימים. אפי' אם אמר לו אז שיתן הסיד לשמה. לא מהני לכ"ע. ולא סמכינן שיעשה הא"י כן מה שכבר קדמה אמירת ישראל אליו (ה) זה כמה ימים^{כב}. ולא כבית אהרן שמכשיר אפי' רק באמירתו להא"י בנתינתו למים ע"ש:

ט. ויש פוסלין אפי' אמר להא"י בשעת נתינת העורות לתוך הסיד אם לא (ו) שיסייעו קצת בעיבוד^{כג}:

י. עכ"פ לכתחלה על צד היותר טוב אם אפשר. לכ"ע יסייע הישראל להא"י (ז) מעט בעיבוד^{כד} וכן נוהגין^{כה} במדינות שאין ישראל עבדנין שכחי בכ"מ ה"ל שעת הדחק ומקילין^{כו} והכי נקטינן ע"ש:

יא. ויש מקילין אפי' איכא עבדן ישראל שיסייע לכתחילה רק מעט בעיבוד והא"י יגמור^{כז}. והך סיוע אין כוונתם שיסייע עם הא"י בשעת מעשה העיבוד. דמסייע אין בו ממש אלא ר"ל שיסייע ויעשה גם הוא איזה מעשה עיבוד בלי הא"י^{כח}:

יב. ואין חילוק בין סיוע בתחלת העיבוד או באמצע (ח) או בסופו^{כט} ויש חולקין ואומרים דדוקא בתחלת עיבוד אבל אם לא אמר לו כלום בתחלה רק באמצע עיבוד של א"י ביקש היהודי ממנו שיגמור לו העורות לשמה. אפי' סייעו ג"כ אז לא מהני^ל ויש מי שמסתפק דלמא צריך סיוע (ט) מתחלה ועד סוף^ל לא ויש מי שכתב ולדינא הוי ס"ס ומהני אפי' סייעו בסוף עיבוד^{לב}:

יג. יש מי שמחמיר דלכתחלה עיקר העיבוד יעשה בישראל^{לג} ואין נוהגים כן^{לד}. ונכון לדקדק בקדושת העיבוד לשמה כ"מ שאפשר למצוא ע"י ישראל^{לה}. וכל בעל נפש וירא שמים ראוי להחמיר בתפלין וס"ת שיעבדם ישראל דוקא. ויהי ע"י איש יודע ספר ויש לו ידיעה בחכמת האמת שיכול לכוין כל

(כ) תשו' מ"ע סי' צ"ד. עטרת זקנים. בית אהרן. קס"ה.

(כא) פמ"ג.

(כב) גו"ב תניינא חיו"ד סי' קע"ה. העתיקו ג"כ בפת"ש וקס"ה.

(כג) ב"י. וכ"ז דעת הלבוש ביו"ד. ותשו' פנים מאירות סי' מ"ה. ומשכנות יעקב סי' מ"ב ומ"א.

(כד) רא"ש וטור בשם סה"ת ורב נטרונאי גאון וב"י בדעת הרא"ש. וסמ"ג. והגמ"י. ורמ"א ביו"ד. וט"ז. וש"ך ובני יונה. ומשכנות יעקב.

(כה) רא"ש. רמ"א. לבוש. ש"ע דבי רב קס"ה.

(כו) רא"ש. לבוש. ב"ת. ש"ע דבי רב. וכ"ז דעת מחצית השקל שהעתיק דברי הב"ת.

(כז) ב"י. ל"ח.

(כח) ביאור מרדכי. מהגאון ר' מרדכי בנעט.

(כט) ט"ז. א"ר. בני יונה. באה"ט. מגן גבורים.

(ל) תשו' פנים מאירות סי' מ"ה. סמ"ג. קס"ה.

(לא) תשו' חב"י סי' ט"ט. וכ"ז תשו' פמ"א הנ"ל בדעת הסה"ת. וכן דעתו להלכה.

(לב) בית אהרן.

(לג) ברוך שאמר.

(לד) ד"מ סי' ל"ב סק"ג.

(לה) בני יונה.

(לו) קונטרס רמ"ז
תיקון ב'.
(לו) פמ"א. מחצית
השקל. נחלת אריאל
פ"ב הי"ג.
(לח) פמ"א הנ"ל.
(לט) הגמ"י ב"ש
גופיה. מג"א. ש"ע
דבי רב. ב"א.
(מ) ב"ש בשם מהר"א
מז"ה ועטרת זקנים.
(מא) הגמ"י בשם
רבינו יהודה. ב"ש.
רמ"א. לבוש. ש"ך.
(מב) בני יונה.
(מג) ב"ש בשם מהר"א
מז"ה. והעתיקו ג"כ
בקס"ה באחרונה.
ובית אהרן.
(מד) בית אהרן.
(מה) ב"ש. ש"ך.

הכוונות הצריכין בזה^{לו} ויותר טוב שיעבדם הישראל משיעבדם
הא"י אף שיסייע ישראל^{לו} או לכל הפחות שיסייעו מתחלה ועד
סוף^{לח}:

יד. אם נתנן מתחלה בתוך הסיד לשם קדושה יכול הא"י
להוציאן ולתקנן וא"צ עוד לעמוד ע"ג ולסייעו עוד^{לט}. ויש
מי שאומר דאחר שיוציאם מהסיד אז יסייעו היהודי לפשוט
העור שיהי' קלף ויפשוט העור לארכו בכל כוחו כדי שיהי'
הקלף ארוך שיוכל לכתוב עליו ד' פרשיות ש"י בחתיכה א' כי
כן יסוד המצוה לכתחלה ואחר שפשט העור יקח התער ויוציא
המים משני צדדיו בכל יכלתו ואח"כ יניח הא"י לפעול כל
הצורך כו"^מ:

נז. כשמעבדן ע"י א"י יסמן העורות במרצע או במחט מן הצד
כעין אותיות. ול"ח אח"כ שמא החליפן וזיף סימניו אחריו
דיכול לתת הנקבים על שאינן נקובים. וינקוב במרצע דרך
הנקבים שעשה הישראל, משום דמירתת פן יכיר ישראל
בטביעת עין שיש לו בסימנים או מפני שאלו הנקבים נעשו
מחדש יותר משל^{מא} או אולי עשה הישראל הסימן בהעור
במקום ידוע. וכן נוהגין^{מב}:

נז. ויש מי שאומר דלא יסמן במרצע או במחט פן יחליפן
הא"י. רק יכתוב על הראש בפנים. שם הפרשה של אותו
שבוע^{מג}. ובדיעבד או שאין יכול להסמין בכתב יוכל לסמן
במרצע^{מד}. ואם הוא במקום דאין ריווח להא"י בחליפין מותר
לסמן במרצע או במחט אפי' לכתחילה לכ"ע. ול"ח שכיוון
להכשילו דלמה יזיף הא"י כיון שאין לו (ט) שום ריווח^{מה} ולא
כבית אהרן שהעתיק בשם הש"ך דבזה אפי' בלא סימן כלל
כשרות ע"ש. וז"א דבלא סימן אסורין לכ"ע משום דאינו ניכר
בין עורות יהודי לבין עורות של א"י. ולא מחמת שכיוון בכוונה
לזיף. אם לא דהב"א מיירי שבתוך הסיד אינו מונח רק עורות
של היהודי. והבן:

יז. והיכי שספק לו אם נתחלף עורות שלו בעד עורות שלא
לשמה. י"ל סד"ר לקולא. דעיבוד לשמה הוא דרבנן (אמר
המגיה. במק"מ סימן רע"א ס"ק כ"ב הביא הפמ"ג וחלק עליו.

ובענין עיבוד לשמה אם הוא מה"ת סיים בגה"ק ס"ק ו' ולכן העיקר כנט"ש וד"ק לדינא דשלא לשמה פסול מדאורייתא וכ"פ חת"ס ותשו' ר"ע איגר ובחזו"א או"ח סי' ו' ס"ק י"א פשוט לו שזה מה"ת ואפי' לענין לצרף לס"ס ס"ל שיטה זו עיי"ש שחלק על המ"ב שרצה לצרף הפמ"ג לס"ס^מ. ובפרט היכי דליכא ס"ת אחרת^מ:

יח. יש מי שכתב דצריך זהירות מרובה כשמעבדו עיי' א"י אומן. הוא מניח מטליתין על הנקבים שבקלף ואותו טלאי קרוב לודאי שלא נתעבדו לשמה. שהן מחתיכות עורות שמקצע ונוטל מכל אשר יבוא לידו להטיל טלאי. ובקושי נכרים אחר העיבוד כ"א נגד השמש^מ:

יט. אם לא היה העיבוד לשמה. אפי' עשה תיקון הקלף ושרטוטו לשמה. אינו מועיל. ואפי' גירר והחליקן עיי' סכין ופימ"ס לשמה לא מהני אחר שעבד שלא לשמה ופסול אפי' בדיעבד^מ כל שיש ס"ת אחרת^י. אבל אם היה העיבוד לשמה א"צ אח"כ תיקון הקלף ושירטוטו לשמה ויכול א"י לעשותה^יא:

כ. וי"א דלא לבד שהעיבוד יהיה לשמה אלא כל מלאכות הנ"ל יהיו ג"כ עיי' ישראל לשמה^נ. ומצוה ביהודי כל מלאכת שמים^נ. ויש מי שכתב כיון דהוציא בשפתיו בתחלת העיבוד שמעבדו לשם סתו"מ. חלה עליו מיד קדושתו ואז זר לא יקרב בו כי הוא קדש^נ. רק בדיעבד כשר אף אם לא נעשו מלאכות הנ"ל לשמה. אך בשירטוט נ"ל להתמיר אף דיעבד דצריך לשמה^יה:

כא. עבדו סתם הוי כשלא לשמה^י ונראה האידנא דאין כותבין ברוב על קלף שאר ספרים רק ס"ת הוי סתמא כלשמה (אמר המגיה. בבאה"ל סימן ל"ב ס"ח הביא דבריו וכתב שהבית אהרן יצא לידון בדבר חדש וסיים ויש לעיין. ובמקדש מעט סימן רע"א ס"ק ה' כתב עליו וליתא דהא נוטלין קלף לתו"מ ובתים וקמיעות. ועיין מש"כ בגדרי סתמא לשמה. ובפרט שידוע שמשתמשים גם לדברי חול כמו שהביא בסימן ז' שכותבים כתובות וגיטין. וכן מגילות הוי חול לגבי סת"מ ולכן צ"ע אם אפשר לצרף דעה זו לסניף^י):

(מו) פמ"ג.
(מז) מגן גבורים. ועיין לקמן סעי' כ"ה.
(מח) מחצית השקל.
(מט) רא"ש ה' ציצית. ל"ח. א"ר. בני יונה. קס"ה.
(נ) בני יונה.
(נא) סה"ת. רא"ש. טור. מרדכי. ב"ש ב"ח ש"ך. ל"ח. א"ר אי"ז באה"ט.
(נב) בני יונה.
(נג) ב"ש.
(נד) מצות שמורים וע"ל סי' ה' סעי' י"ג.
(נה) בני יונה. וע"ל סי' י"ג סעי' י"ד.
(נו) תשרי פמ"א סי' מ"ה דכ"מ מתוס' גיטין דף מ"ה בד"ה עיבוד לשמה. ובית אהרן ונחלת אריאל.
(נז) בית אהרן.

כב. אם אשה עבדה הקלף לשמה כשר ואפשר דאפי' לכתחלה כשירה^{נח}:

כג. קלף שנעבד שלא לשמה פסול אפי' דיעבד ואין לכתוב עליו ס"ת ואפילו אם כתבו עליו פסול^{נט} אך י"א דאם יש להם יכולת להחזיר היריעות לידי מיתוח ולהעביר עליו סיד לשמה הרי יצא ידי עיבוד לשמה^ס וי"א דלא מהני החזרתו לסיד לאחר גמר עיבוד שלא לשמה רק^{סא} כשהקלף צריך לזה^{סב}:

כד. ואם אין יכולת לעשות כן ואין להם ס"ת אחרת ולא קלפים אחרים לכתוב עליו ס"ת כשירה. שהוא שעת הדחק. יכתבו בה אע"פ שאינו מעובד לשמה. ויקראו בה בצבור. דמר רב משה גאון כדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק^{סב} ומשמע לכאורה בברכה^{סג} ויש מי שכתב דיותר טוב לקרות בלא ברכה^{סד} ותפילין כה"ג לכ"ע יניחם בלא ברכה^{סה}:

כה. קלף שהביאו משכויים ויש ספק אי מעובדים לשמה. יש מי שאומר דכשר בדיעבד אם כתבו ס"ת על קלף זה אפי' אם יש להם ס"ת אחרות כשרות דכיון דהוי פלוגתא אי צריך כלל עיבוד לשמה כמ"ש בסעי' הקודם. א"כ הוי כאן ספק ספיקא. ועוד דאפי' להאומרים דבעי עיבוד לשמה. מודו דבשעת הדחק יכולין לכתוב לכתחלה על עור שנתעבד שלא לשמה כמ"ש בסעי' הקודם. וכיון דבשעה"ד מהני לכתחלה. מהני ג"כ בדיעבד לקרות בה בצבור^{סז}:

כו. ויש מי שחולק וצוה הלכה למעשה לסלק היריעות ולגונזן^{סח} וכן נוהגין^{סח}. ויש מי שכתב הגם דמצד ס"ס אפשר דאין להכשיר משום דרבו החולקין לאסור כמ"ש בסעי' כ"ג אבל עכ"פ יש לצרף דעת רש"י ומר רב משה גאון דא"צ עיבוד לשמה. לסניף להתיר^{סח} ובפרט היכי דליכא ס"ת אחרת. דבזה גם הרב נטרונאי גאון ז"ל מודה. וכ"ד רבינו שמשון בא"ו קטן הובא בהגמ"ר סוף ה' תפילין^{סח}:

כז. מזוזה י"א דא"צ עיבוד לשמה^ט ונהיגי עלמא להצריך עיבוד לשמה אף במזוזה^{טא} ולענין הלכה פסולה אף דיעבד בקלף שאינו מעובד לשמה^{טב} ומיהו בשעת הדחק שאם ימתין לעור

(נח) תש"ו מנחה בלולה דף מ"ח וכ"מ במג"א ס"י ל"ט סק"ו שכתב אבל לעבדן כשר ע"ש.

(נט) ש"ך דכ"מ בש"ס ופוסקים ומהמחבר. וספר הקנה דף מ"ז. ופמ"ג ותש"ו פני אריה ס"י מ"ב. ותש"ו פמ"א ס"י מ"ה. וקס"ה. ובית אהרן.

(ס) רב נטרונאי גאון שהביאו הרא"ש והטור. וכ"מ דעת הט"ו וש"ך ובאה"ט שהעתיקו אותו. וכ"ד א"ר ס"ק י"ז. והגרא. וספר סת"מ ה' תפילין ס"י ל"ז.

(סא) בל"י. וחב"י ס"י מ"ט. ש"ע דבי רב. מגן גבורים. וכ"ד בעל קס"ה מדהשמיט דין זה.

(סב) רא"ש וטור בשם רב נטרונאי גאון. כ"ג דעת הל"ח וס"ז וש"ך ובאה"ט. ותש"ו פרח מטה אהרן ח"ב ס"י ק"א. ונ"ב מהד"ת ס"ס קע"ה. ובני יונה. וברכי יוסף. ופמ"ג. ובית אהרן.

(סג) פמ"ג. (סד) בני יונה. וכ"ד הפוסקים לקמן סעי' כ"ז גבי מזוזה.

(סה) פמ"ג. (סו) תש"ו פרח מטה אהרן. העתיקו בברכי יוסף להלכה. וכ"ג דעת הפמ"ג שבסעי' י"ז. וכ"ד מגן גבורים.

(סז) תש"ו פני אריה ס"י נ"ב העתיקו בפת"ש בסוף משמע דס"ל כן.

(סח) בית אהרן. (סט) מגן גבורים.

(ע) רמב"ם. תוס'. מנחות סוף דף מ"ב.

(עא) רא"ש טור. וכ"ד רי"ף וסמ"ג נ"י.

(עב) בית. ט"ז. ש"ך. באה"ט. קס"ה שכ"ד רוב הפוסקים.

מעובד לשמה יתבטל מהמצוה יכתבנה על קלף שאינו מעובד לשמה הנמצא ואח"כ ישתדל להמציא אחרת מעובד לשמה^{עג} ויקבענה לפי שעה בלא ברכה^{עד} ויש חולקין ואומרים דמוטב דלא יקבענה כלל^{עה}. והעיקר כדיעה ראשונה דלא כהב"ח וט"ז^{עו}:

בח. עור הבתים י"א דא"צ עיבוד לשמה^{עז} ומיהו לכתחלה צריך שיהי' מעובד לשמה כמו הפרשיות היכי דאפשר. אבל בשעת הדחק שלא נמצא עור לשמה יעשה הבתים מעור שאינו מעובד לשמה ויניחם בלא ברכה^{עח} ויש חולקין ואומרים דיכול לברך עליהם^{עט} וזה ברור^פ. אבל עשיית הבתים ותפירתן ועשיית השין אם לא עשאן לשמה לכ"ע לא יברך עליהם^{פא}:

כז. יש נוהגין להכשיר במה שמסייע להשחיר את הרצועות אחר העיבוד של א"י. כמו שמסייע בסוף העיבוד לדיעה ראשונה שבסעי' י"ב^{פב} אך רבים חולקים ע"ז ופוסלין שאין זה ממלאכת עיבוד. וכל המקיל בזה מחטיא רבים^{פג}:

ל. מה שנהגו קצת סופרים שלאחר העיבוד מושחין אותו בצבע לבן שקורין בלייא וייס עם דבק ויש בו ממשות. ועי"ז הוא חלק ובהיר בלבנותו מאד והכתב מיושר מאד. כי נות לכתוב עליו יש מכשירין אפי' לכתחלה לכתוב עליו. ואדרבה מצוה מן המובחר לכתוב על קלף זה משום זה אלי ואנוהו^{פד}:

לא. ויש מי שכתב ונראה שלכתחלה יש להעביר על פניו בחוזק יד מטלית לבן ולקנח היטב ואז מה שאינו מודבק בקלף מהצבע דבק טוב. יסור ממנו ע"י הקינוח זה. ומה שנשאר בו מדובק הוא נעשה גוש א' עם הקלף ואינו חוצץ. ומ"מ נראה דאין להתיר רק משיחה דקה אבל לא אם הוא טוח על פניו ועב קצת^{פה}:

לב. וי"א דאם הצבע כ"כ דקה שהדיו מעביר תחת הצבע ומתמצה בתוך הקלף יש להכשיר אבל אם יש ממש בצבע שבאם תקח הצבע ע"י גרר מעביר צורת האות בלי שתתגרר גוף הקלף. א"כ אין צורת האות על הקלף יש לפסול לגמרי. ועוד דבעינן כתיבה דוקא על ספר. מהיכי תיתי לן שמותר לחוץ

(עג) כ"י וש"ע סי' רפ"ח ס"ה. ול"ח.

(עד) ש"ך באה"ט. ב"א. קס"ה.

(עה) ב"ח ט"ז.

(עו) הרב ברכי יוסף וזכור לאברהם.

(עז) רמב"ם ורש"י וכמה רבני קדמונים.

(עח) ב"ח וב"א.

(עט) מג"א. ש"ע דבי רב. קס"ה.

(פ) שו"ר ברכה וזכור לאברהם.

(פא) תשרי עמק הלכה סי' י"א.

(פב) מנהג שאלוניקי. וכ"פ בתשרי באר

עשק סי' י'. ועוד רב א' הביאם בא"ר והניח בצ"ע. וכ"נ דעת הבה"ט סי' ל"ב ס"ק י"ג וסי' ל"ג סק"ה.

(פג) ט"ז בא"ח וביר"ד. מג"א תשרי דבר שמואל. גידולי תרומה מהר"י הלוי. וכל גדולי וריניציאה ואיטליא. הנתיקם ג"כ בשע"ת סי' ל"ג סק"ה. בל"י. באה"ט ביר"ד סי' ער"א סק"ד. ש"ע דבי רב תשרי ער"א סי' י'. קס"ה.

(פד) תשרי פנים מאירות ח"ג סי' ל"ב. הביאו ג"כ בברכי יוסף ובזכור אברהם להלכה והביאו ג"כ במגן גבורים באחרונה וסיים וכן נראה וכ"כ בעיקרי דינים בשם ספר מדבר מתנה. וכן הבינו (י"א) בעיקרי דינים ובקסת הסופר כוונת תשרי מהר"י מינץ סי' ט"ז שמכשיר.

(פה) שערי תשובה סי' ל"ב ס"ק י"א.

בינייהו. ומכ"ש לפי הנראה אין מתקיים זמן מרובה כי סופו להתפרר הצבע מעל הקלף כשתיישן וא"כ גורם מחיקת השם. וכיוצא בזה אם כתב איזה טעות ועבר הדיו כל עובי הקלף אין תיקון להעביר צבע דמות הקלף ולכתוב אח"כ עליו^פ ונכון להחמיר^פ:

לג. ויש מי שכתב דעתו להצטרף עם המכשירין ס"ת הללו לקרות בהן בצבור ולברך עליהן כיון דמבטל להדבק ביטול עולמית אין בו שום חשש חציצה. דביטול עולמית קיי"ל דהוי כחד. אבל לכתחלה צריך להזהיר הסופרים שלא יעשו כן עוד^פ:

לד. יש מי שכתב דיריעה שהעביר עליה מי כרכום פסולה. דצריך שיהא הקלף לבן^פ ויש מי שכתב עליו אם קבלה הוא נקבל. אך אם הוא בעצמו חידש דבר זה. הפריז על המדה. וקצת ראיי' יש להיפוך מתוס' סנהדרין דף כ"א ע"ב^ז:

(פו) הרב בני יונה.
הביאו ג"כ בפת"ש
באחרונה. והרב בעל
חתם סופר בגליון
קס"ה. והרב הגדול
מהר" עזריה דיינא
כת"י סי' י"א. והרב
מעשה רוקח שעל
הרמב"ם הסכים עמו
וכתב ג"כ הטעם
משום חציצה. וכת"ש
וכן הבין בעל בג"י
כוונת תשו' מהר"י
מינץ הנ"ל לפסול.

(פו) קס"ה.

(פה) תשו' גבעת פנחס
סי' נ"ו. מהרב הגאון
הקדוש המפורסם בעל
ספר הפלאה וספר
המקנה ופנים יפות.
והסכים עמו היד
שאלו. וכן העלה
בתשו' גר"ב מהד"ק
חא"ח סי' א' דכל
שבטלו הוי אחת ע"ש
לענין בתים.

(פט) תשו' גר"ר חא"ח
כלל ב' סי' כ"ט וגליון
רש"א.

(צ) ברכי יוסף הביאו
בפת"ש.